

Litteraation numero: 103161/61
Äänitteen nimi: Parlatorio_s03_e1
Äänitteen kesto: 56 min
Litteroitu: Tutkimustie Oy 25.10.2022

Puhujien merkinnät: Elina
Juhana

Muut merkinnät: ... Puheenvuoro jää kesken, jatkaa puheenvuoroa
(-) Pois jäänyt sana tai sanan osa
(--) Pois jäänyt jakso
(sana) Epäselvä sana tai jakso
[hakasulkeet] Litteroijan kommentti

Huomautukset: --

[tunnusmusiikkia]

Elina: Tervetuloa Parlatorio-podcastin pariin. Tämä on Suomen Rooman-instituutin oma podcast, jossa jutellaan historiasta ja vähän nykypäivästäkin kiinnostavien Rooman kävijöitten ja oman alansa asiantuntijoiden kanssa. Minä olen instituutin tutkijalehtori Elina Pyy. Tänään meillä on sellainen jakso, jossa jutellaan antiikin ja nykypäivän yhtymäkohdista ja jatkumoista niiden välillä. Mulla on täällä studiossa vieraana kanssani arkkitehti, tekniikan tohtori Juhana Heikonen, tervetuloa.

Juhana: Kiitos, kiitos.

[tunnusmusiikkia]

Elina: Kerro Juhana vähän itsestäsi kuulijoille. Kuka olet, mitä kuuluu?

Juhana: [naurahtaa] Kuuluu ennen kaikkea hyvää, kiitos kysymästä. Tämä on yleensä pitkä litania, mitä kaikkea voi kertoa, mitä on tehnyt. Mutta todellakin arkkitehti. Ja väitellyt myöhäisantiikin arkkitehtuurista. Ja toki tehnyt myös normaaleja arkkitehdin hommia luonnollisesti. Ja itse asiassa hyvin monia muitakin asioita. Mutta jos niihin nyt ei sen tarkemmin mene, niin tämä, miten tietenkin itse linkittyy tähän instituuttiin, säätiöön ja itse taloon, niin on tietenkin se, että mä olen tietenkin itsekin ollut aikoinaan [naurahtaa] instituutissa kurssilla, yli 20 vuotta takaperin. Ja sitä kautta jotenkin ajautunut näihin hommiin. Ja loppujen lopuksi päätynyt opettamaan tätä arkkitehtiopiskelijoille suunnattua Grand Tour -kurssia, joka todella käsittelee just näitä aiheita, mitä sä mainitsitkin tässä aloituksessa.

Elina: Joo, kyseessä on siis säännöllisesti parin vuoden välein meidän instituutissa järjestettävä arkkitehtiopiskelijoiden kurssi, johon kuuluu kaikenlaista muutakin kun pelkästään Roomassa ja meidän instituutissa hengailu. Teillä siis edeltää tätä Italian matkaa intensiiviopetusjakso täällä Suomessa.

Juhana: Joo, aivan. Eli jos näin yksinkertaisesti, lyhyesti selostaa, niin kaikki kolme Suomen arkkitehtiosastoa, jotka ovat siis Otaniemessä Aalto-yliopisto, Tampereella on yksi arkkitehtiosasto ja Oulussa on yksi arkkitehtiosasto. Niin näiden opiskelijoille, ja siis maisema-arkkitehtejä unohtamatta, suunnattu tällainen kokonainen kurssi, noin 20 henkeä. Me ollaan aina oltu 2009 lähtien Tammisaarella viikon ajan, ja sinne on sitten mun lisäksi kerätty kaikkia muita opettajia, meillä on ollut kaikkia instituutin edellisiä johtajia ja kaikkia muita alan asiantuntijoita ja arkkitehtuurin historian professoreita. Ja käydään läpi vaan ylipääntensä, että mitä se antiikin vaikutus nykypäivään asti arkkitehtuurissa on. Tässä on vähän myös se idea, että se kurssi pystytään järjestämään suuremmalle määrälle ihmisiä, eli 20 henkeä toisin sanoen. Ja se sitten hyväksytään opinnoissa ja siitä saa kaikki suoritukset. Ja sitten sen jälkeen on sitten tälle pienemmälle porukalle näistä, seitsemän henkeä, tämä kuukausi Italiasta, josta noin keskimäärin kolme viikkoa on sitten Villa Lantessa.

Elina: Joo. Voidaan puhua tästä sitten vielä yksityiskohtaisemmin vähän myöhemmin. Mutta kerro, että miten sä päädyit tällaista pyörittämään. Siis aivan varmasti omien intressien ja urataustan kautta se tuli mutta.

Juhana: No joo, ei kun siinä oli siis todellakin, tämä ei ole siis musta itsestäni lähtöisin oleva kurssi, vaan tämä on siis instituutin säätiön hallituksesta lähtenyt kurssi alun perin 2000-luvun puolivälissä. Moninaisilla rahoittajatahoilla, joista von Frenckells stiftelse on tämä tietenkin tärkein. Niin oli jonkinlaista huolta siitä, että mitä nykyajan nuoret arkkitehdit osaa, ja osaavatko he arvostaa kauneutta. Ja tämä kauneus nyt sitten jotenkin rinnastettiin taas hallituksessa luonnollisesti antiikkiin. Ja tässä oli tällaisena primus motoreina siis silloiset hallituksen jäsenet Thomas Thesleff, Åsa Ringbom ja Tero Laaksonen, jotka lähti pistämään kasaan tätä kurssia. Ja sitten mut jotenkin poimittiin siitä matkan varrelta sitten mukaan toisin sanoen. Että näin se lähti siinä sitten. Että kun on itse näiden kanssa tekemisissä, koska mä olin jo aloittanut silloin [naurahtaa] pitkään kestäneen väitöskirjan tekemisen, joka liittyi myös Roomaan ja niin edespäin, niin tässä oli nämä pohjatiedot jo olemassa siinä vaiheessa.

Elina: Mikä sun väitöskirjan aihe oli?

Juhana: Se käsittelee, mä suosittelen kaikille käymään kun mainostetaan matkakohteita tietenkin myös aina podcasteissa, niin siinä Colosseumin vieressä oleva San Clemente, ja sen ensimmäisen rakennusvaiheen suhde antiikin domuksiin. Ja toisaalta, käyttäen nykyaikaisia erilaisia mallinnusmenetelmiä, ja tällaisia niin kutsuttuja artist impressions ja muuta vastaavaa, että minkälaisia ne tilat mahdolliset on olleet. Ei tietenkään minkälaisia ne tilat on olleet, vaan mahdollisesti olleet toisin sanoen. Eli tällaisista rekonstruktioiden laatimista toisin sanoen.

Elina: Joo. Se on hieno kirkko kun mikä. Ja siis hieno tila kaiken kaikkiaan.

Juhana: Se on. Että on se mikä tahansa, että on se se alin taso, jossa se domus on, tai on se se keskimäinen taso, jossa se varhaiskristillinen kirkko on, tai on se sitten se ylin taso, jossa on se 1000-luvun kirkko, niin ne on kaikki hienoja joka tapauksessa. Että suosittelen lämpimästi kaikille kuulijoille, että siellä kannattaa käydä, että se on ehdottomasti sen sisäänkäynnin arvoinen. Kirkkoon toki pääsee ilmaiseksi sisään.

Elina: Meillä oli tänään tarkoitus jutella vähän antiikin jäljistä nykypäivän kaupunkikuvassa, tai kaupunkikuvissa, varmaan pitää sanoa monikossa. Ja myöhempien vaiheitten arkkitehtuurista, tämä on tietenkin sulle erittäin tuttu aihe, koska sitähan sä juuri opetat siellä Grand Tour -kurssilla esimerkiksi. Mutta jos lähdetään ihan muinaisista roomalaisista. Antiikin roomalaisillahan on vähän sellainen maine arkkitehtuurin ja rakentamisen mestareina ja innovaattoreina. Että me tiedetään roomalaiset sementit ja roomalaiset kaaret ja holvit ja näin. Mikä sun näkemyksesi on arkkitehtuurin, onko tämä ansaittua kehua? [naurahdus] Jos sä vertaata vaikka kreikkalaisia ja roomalaisia arkkitehtuuria, mikä on semmoista, en mä halua sanoa merkittävintä, mutta roomalaisen arkkitehtuurin innovaatioita, jotka on kaikkein kauimmin kestäneet aikaa?

Juhana: No, se miten tässä nyt opiskelijoille tämä opetetaan, ja nykyisessä tieteessä on aina todettava, että varmaan matematiikkaa lukuun ottamatta kaikki operoivat omasta ideologisesta kontekstistaan, niin kyllähän nyt roomalaiset helkkari vieköön totta kai hakkaa kreikkalaiset menen tullen arkkitehtuurissa [naurahuksia]. Mutta jos me nyt ihan näin tosissaan käsitellään aihetta, niin mehän lähdetään jo roomalaisten kohdalla siinä, että silloinhan me puhutaan roomalaisten kohdalla jo roomalaisessa arkkitehtuurissa antiikin vaikutuksessa länsimaaisessa arkkitehtuurissa.

Elina: Totta kai.

Juhana: Koska roomalaiset kopioi niin hirvittävän määrän asioita kreikkalaisilta. Mutta eihän ne nyt suoraan kopioi kaikkea yksi yhteen. Meidän täytyy muistaa tämä, mikä aina selittää opiskelijoille, tällainen tärkeä ero. Että jos me ajatellaan siis sillä tavalla, että mitä meillä on kreikkalaisista jäljellä, meillä on kreikkalaisista jäljellä aivan käsittämätön upeat temppelit. Roomalaisilta ehkä itse asiassa vähemmän, roomalaisia ei ehkä ihan niin kiinnostanut tämä temppelihomma. Roomalaisia kiinnosti kylpylät, ja roomalaisia kiinnosti huvilat ja kaikki tällaiset, elämänmukavuutta ja kaikkea tällaista. Kreikkalaiset asui enemmän semmoisissa pikkuhuyskissa, oli se kuinka hieno kaupunki tahansa. Nyt varmasti monet kreikkalaisen antiikin tutkijat hyökkää mun kimppuuni...

Elina: Sieltä tulee linjoja pitkin. [naurahtaa]

Juhana: ...somen kautta. Mutta näin se nyt vaan on. Mutta ennen kaikkea koko tämä suhdemaailma ja niin edespäin. Että jos me ajatellaan siis nämä organisoituneet roomalaiset, ja ehkä vähän boheemimmat kreikkalaiset, niin ajatellaan vaikka kreikkalaisia temppeleitä, että on se nyt sitten Akropolis tai on se mikä tahansa kreikkalainen temppeli, tai esimerkiksi varsinkin Sisilian kreikkalaiset temppelit, niin sulla on se upea temppeli, joka on...

Elina: Kyllä, Agrigento.

Juhana: Just täsmälleen. Se on vapaana siellä maisemassa, se on 3D-systeemi. Eli sä pystyt kiertämään sen ympäri ja se näyttää aina eri tavalla. Ja se koko suhde maisemaan. Sitten kun roomalaiset tekee temppelin, niin se on sitä frontaaliarkkitehtuuria, että sulla on vaan se pääjulkisivu ja sitten sulla on ne kolme sekundaarista julkisivua, joilla ei olekaan enää yhtäkkiä niin paljoa merkitystä useimmiten. Eli koko tämä maailma. Mutta että käytetään kuitenkin, niin kuin kautta arkkitehtuurin myöhemmin nykypäivään asti, niin roomalaiset kuitenkin ottaa pylväät, kapiteelit, kaikki mahdolliset arkkitraavit ja niin edespäin, mutta alkaa soveltamaan niitä omalla tavallaan. Ennen kaikkea kytkemällä sen tähän just opus caementicium, koko tähän hommaan, toisin sanoen tähän roomalaiseen betonitekniikkaan. Että miten sä yhdistät tällaisen kreikkalaisen tekniikan, eli pylväspalkkiarkkitehtuurin, ja sitten sä toisaalta teet holvatun rakenteen siitä. Kaikki tällainen innovatiivisuus, mitä roomalaisilla on, niin se on ihan eri luokkaa. Kreikkalaisethan ei käytännössä juuri koskaan holvanneet yhtään mitään toisin kuin roomalaiset. Että tämä on just semmoisia asioita, joita aina korostaa opiskelijoille. Ja silti ne on kaikki antiikin arkkitehtuuria. Mutta ennen kaikkea roomalainen arkkitehtuuri, kun se tulee huomattavasti myöhemmin, niin sehän on jo itsessään sitä antiikin vaikutusta länsimaaisessa arkkitehtuurissa.

Elina: Kyllä, se on uudelleenkäyttöä. Ja varioimista.

Juhana: Kyllä. Ja plagiointia ihan suoraan tietenkin.

Elina: Niin. Mä tykkään itse usein osoittaa opiskelijoille, kun ollaan jossain kierroksella, kohteella Roomassa, niin aina jos näkyy jossain tiilipylvään pätkiä, koska se on mun mielestä ihastuttavan roomalainen semmoinen esimerkki [naurahuksia], että on siis tiilestä tehty pylväs, joka on pinnoitettu sitten.

Juhana: Kyllä, just näin. Ja sitten jos ajattelee, että nyt kun me ollaan tässä nauhoittamassa tätä podcastia, niin eihän meidän tarvitse hirveän kauas mennä tästä, vaikka Senaatintorille yliopiston kirjastoon, ja havaita, että ne pylväät on

täällä hirsii, jotka on sitten stucco lustrolla päällystettyjä, että niistä tulee marmorin näköisiä. Nehän ei ole siis suinkaan marmoria...

Elina: Onko näin?

Juhana: ...nehän on puuta ne pylvääät siellä.

Elina: Ne on puuta sisältä, okei. [naurahtaa]

Juhana: Joo.

Elina: Tämä oli mulle uutta tietoa.

Juhana: Joo, mutta tämä on ihan sama juttu niin kuin se tiilipylväs. Pompeijihan on näitä täynnä. Että toki, koska sehän on kustannuskysymys myös. Roomalaiset oli taitavia tämän rahoituksen suhteen. Että ne sai sen halutun lopputuloksen, mutta pienemmällä investoinnilla. Että tähän on myös innovatiivisuutta.

Elina: Kyllä.

Juhana: Mä veikkaan, varmaan kreikkalaisetkin rakensi jossain vaiheessa ehkä tiilistä pylvääät. Mutta kreikkalainen arkkitehtuuri ei koskaan oikein perustunut niihin tiiliin ylipäättänsä. Että tälläkin tavalla rakennustekniikka on erilainen jo, aivan just niin kuin sä sanoit.

Elina: Todella, joo. Onko sitten jotain tällaisia, tai kun mietitään, että siirrytään vaikka myöhäisantiikkiin, niin onko jotain tällaisia rakennustekniikoita tai elementtejä, jotka jää pois käytöstä, tai jotka ehkä löydetäisiin myöhemmin sitten? Että miten se jatkuma näissä leimallisen roomalaisissa holveissa esimerkiksi siellä betonin käytössä ja näin?

Juhana: Niin joo, tuo on erittäin hyvä kysymys oikeastaan. Että jos me ajatellaan läntistä Roomaa, niin sitten se holvaaminen vähän hukkuu ja katoaa sinne. Ja sitten jos me ajatellaan itäistä Roomaa, ja koko tämä aivan käsittämättömän upea bysanttilaisen arkkitehtuurin holvaaminen. Jos me nyt ajatellaan, mä aina vakuutan opiskelijoille, saavat sitten itse myöhemmin päättää, mutta maailman hienoin rakennushan on tietenkin Hagia Sofia Istanbulissa. Eli tällaiset rakennukset, jotka on suoraa perintöä siitä roomalaisesta holvaustekniikasta, joka säilyy pidemmän aikaa siellä itäisessä kuin läntisessä. Ja roomalaistahan se on, koska bysanttilaisethan näki itsensä roomalaisina loppuun asti tietenkin siinä vaiheessa. Mutta näitä siinä myöhäisantiikissa, rahat on vähissä, pylväiden ja kapiteelien tekeminen maksaa paljon.

Elina: Isot massiivirakennukset, ei pystytä välttämättä ylläpitämään.

Juhana: Täsmälleen juuri näin. Ja tähän liittyen, niin sitten päästään tällaiseen toiseen mun suosikkiaiheeseen eli tähän spoolia-arkkitehtuuriin. Eli käytetään uudelleen, antiikin aikaista kierrätystä. Eli sulla on hienoja pylväitä ja kapiteeleja, niin italialaiset käyttää niitä renessanssiin asti toisin sanoen. Ja vielä itse asiassa siitakin eteenpäin toki siinä vaiheessa. Mutta nämä on tällaisia mielenkiintoisia asioita, että sehän kertoo just siitä arvostuksesta myös, mitä on koettu läpi vuosisatojen. Että ei ole enää varaa tehdä samanlaista. Sehän on esimerkiksi, tämä San Clement, jonka mä mainitsin, niin se menee siihen, mitä puhutaan sitten kirkkoarkkitehtuurissa atriumina, joka nyt on oikeastaan se pylväspiha. Eli sun aikaisemman vieraan Samuli Simeliuksen näitä peristyyliä siis toisin sanoen. Niin siellä kun on käyttäneet niitä spoolioita, niin ei olekaan riittänyt yhtäkkiä riittävää määrää joonialaisia kapiteeleja. Niin sitten ne on joutuneet pistämään jonkun sen aikaisen kivenhakkaajan tekemään semmoisen sympaattisen kömpelön [naurahduksia] joonialaisen kapiteelin, jonka erottaa heti, että se on keskiaikainen eikä antiikin.

Elina: Se vähän niin kuin mätsää, mutta ei kuitenkaan.

Juhana: Mutta että tsemppi hyvä toisin sanoen, että yritettiin nyt kuitenkin joka tapauksessa. Että kyllä se kertoo siitä arvostuksesta toisin sanoen. Että tämä mun suosikkiesimerkki, tähän ei rajoitu pelkästään italialaisiin tämä koko arvostus, vaan sehän on, tämä mun suosikkitarina antiikin arkkitehtuurin ihannoinnista, Kaarle Suuri, 800 joulupäivänä kruunataan pyhän saksalaisroomalaisen keisarikunnan, jaadi jaadi jaa, keisariksi ja niin edespäin. Ihastuu kaikkiin ravennalaisiin, näihin myöhäisantiikin/vähän bysanttilaisiin rakennuksiin. Haluaa itselleen samanlaisia, rakennuttaa Aacheniin tämän kuuluisan palatsikappelin. Johon ne pylvääät tuodaan Ravennasta, siis matkamuistona toisin sanoen. Että nämä on semmoisia pitkiä juttuja, että ne pylväähän on seikkailleet antiikissa, Egyptistä jostain Assuanista kun on tuotu esimerkiksi Pant-

Elina: Niin sitähan tehtiin paljon.

Juhana: Joo. Niin se on semmoinen pitkä traditio. Ja jopa aikoinaan, jos me vedetään nykypäivään, niin Alvar Aalto, suuri Italian, suuri antiikin ystävä. Me voidaan katsoa, että Bergamonin asemakaava, eli tämä miten tämä sijoittuu rinteeseen ja niin edespäin, niin se on hyvin pitkälle samanlainen kuin tämä Otaniemen teknillisen korkeakoulun asema-

Elina: Onko näin?

Juhana: Kaikki auditoriothan sinne on laitettu, vaikka niillä ei ole mitään funktiota. Alvar Aallon alkuperäiseen suunnitelmaan kuului, että kun sinnehän tehtiin arkkitehtiosaston sisäpihan ulkoseinät, päällystettiin Carrara marmorilla, Italiasta tietenkin. Niin siihen oli tarkoitus laittaa pihalle kolme kreikkalaista pylvästä, eli nämä perusjärjestelmät. Se

kaatui siihen, että Kreikan valtio ei suostunut päästämään ulos maista sitten. Että oli jo ostettu kai suurin piirtein, mutta sitten ne ei saaneet maastavientilupaa.

Elina: Ja kopioita ei sitten lähdetty tekemään.

Juhana: Kyllä, juuri näin. Mutta me varmaan puhutaan myös näistä valtasuhteista ja niin edespäin...

Elina: Kyllä.

Juhana: ...että mitä tapahtui Aachenin näille Ravennasta roudatuille pylväille, niin Napoleonin sotien aikanahan Napoleon otti ne pylväät pois sieltä.

Elina: Ahaa.

Juhana: Ja ne on edelleenkin jossain Louvren kellarissa, että nehan on 1800-luvun kopioita, että näillä on suuret symboliset arvot.

Elina: Kyllä. Ja siitä näkee sen, että miten nämä rakennusten palaset vaeltaa ympäri Eurooppaa...

Juhana: Kyllä.

Elina: ...voimapesäkkeestä toiseen. Ravenna todella merkittävä kaupunki myöhäisantiikissa ja sitten Aacheeniin ja.

Juhana: Kyllä, just tällaiset näin. Ja sitten, jos me ajatellaan sitä, no, antiikin kohteita ei sinänsä, lukuun ottamatta egyptiläisiä. Mutta jos me ajatellaan vaikka amerikkalaisia multimiljonäärejä 1800-luvun lopussa, 1900-luvun alussa, niin sinnehan puratutti kokonaisia rakennuksia, keskiaikaisia rakennuksia, sinne Yhdysvaltoihin sitten. New Yorkistahan näitä löytyy useampia.

Elina: Joo. Kovasti tulee mieleen se, kun roomalaisajalla Egyptistä niitä obeliskeja just raahattiin Roomaan.

Juhana: Aivan. Ja se on mielenkiintoinen aihe. Siis instituutin tämänhetkinen johtaja Ria Berg, niin mä muistan, että mä olen ollut Rian tällaisella obeliskikierroksella kauan aikaa sitten Roomassa. Ja käytiin bongaamassa erilaisia obeliskeja, jotka oli jopa kynnyksinä joissain palatseissa ja niin edespäin. Mutta siinä taisi sulla se esille, että eikö sitä pohdita edelleenkin, että toiko ne niitä kaikkia obeliskeja Egyptistä Roomaan, vai toiko ne egyptiläisiä työntekijöitä ja teki Roomassa itse niitä, koska sehän on kustannustehokkaampaa itse asiassa.

Elina: Siis sehän on. Ja sitä voisi odottaa roomalaisilta, jotain tällaista.

Juhana: Täsmälleen. Koska mulla on aina semmoinen vakaa usko just siihen, että roomalaiset on niin tehokkaita ja järjestelmällisiä ja rationaalisia, että mun mielestä tämä kuulostaa hirveän uskottavalta.

Elina: Mutta hei, tämä oli tosi hyvä pointti, minkä otit esiin, että ne rakennuksetkaan ei ole mitenkään solideja. Ja kuulijoille tosiaan vinkkinä se, että kun Roomassa seuraavan kerran kierrätte, niin kannattaa pitää silmät auki niitä spoolioita varten.

Juhana: Kyllä.

Elina: Että siellä yhdessä jos toisessa seinässä saattaa olla yllättävää pylväänpäätä.

Juhana: Siinä getossa varsinkin, synagogan pohjoispuolella, niin siinähan on semmoinen hieno oikein katupätkä, jossa on eriaiset hautamonumentit, ja löytyy erilaisia pylväitä ja niin edespäin. Mutta erittäin hieno esimerkki on mun mielestä aina se, että kun Roomassa on niin kapeat kadut, ja aikoinaan kärryt ja nykyään autot, niin nehan jyrää aina niitä rakennusten ja kortteleiden kulmia. Niin katsokaa aina niitä kortteleiden kulmia, että sieltä löytyy useimmiten antiikin pylväs, joka suojaa just sillä kolhaisukorkeudella aina sitä kulmaa. Että vähän niin kuin nykyään laitetaan semmoisia L-teraslistoja erilaisiin nurkkiin, niin roomalaiset on käyttäneet hyvin pitkään antiikin pylväitä tähän samaan tarkoitukseen.

Elina: Kierrätystä.

Juhana: Joo.

Elina: Ja sitten, no tietenkin kun tullaan keskiajalle, niin eihän sielläkään mitenkään tämä yhteys antiikin arkkitehtuuriin katkea. Että kun mietitään keskiaikaista kirkkotaidetta vaikka, romaanista, goottilaista arkkitehtuuria, niin hurjan paljon samoja elementtejä siellä on.

Juhana: Kyllä. Sä olet aivan, juuri näin. Ja mun mielestä, itse mä käytän aina opiskelijoille esimerkkinä sitä, että jos Alppien pohjoispuolella hypättiin gotiikkaan (--) [epäselvää] Pariisi 1100-luvun alkupuoli ja niin edespäin, kun siirrytään pikkujhljaa romaniikasta tähän gotiikkaan. Niin italialaiset on suuressa osassa Italiaa niin konservatiivisia, että ne jättää sen gotiikan kokonaan väliin.

Elina: Aijaa.

Juhana: Koska ne uskoo niin vahvasti, ajattele nyt, eihän Roomassa ole mitään muuta kuin Santa Maria sopra Minerva, joka edustaa goottilaista arkkitehtuuria oikeastaan. Paitsi sitten myöhäisgotiikka tietenkin 1800-luvulla. Mutta että se on semmoinen, ehkä varmaan ollut semmoinen ihan poliittinen tahto, joka on liittynyt siihen gregoriaaniseen reformaatioon 1100-luvun alkupuolella, jossa viitataan ennen kaikkea myöhäisantiikkiin ja näihin varhaiskristillisiin, että kuinka muka paavilla/Pietarin seuraajalla on valta ja niin edespäin. Että tämä on tämmöinen monimutkainen ehkä poliittinen kudelma. Vaikea sanoa.

Elina: Niin, että siinä kommunikoidaan tavallaan arkkitehtuurin kautta sitä...

Juhana: Kyllä.

Elina: ...omaa identiteettiä.

Juhana: Ja samalla tavalla, kuinka keskiaikainen paavi saattaisi vaatia, että me jatketaan tällä romaniikalla, joka on ihan täsmälleen samannäköistä kuin myöhäisantiikin tai varhaiskristillisen ajan arkkitehtuuri. Niin samalla tavalla kun Trump hiljattain määräsi executive orderina, että nyt pitäisi tehdä vaan klassismia näihin valtion rakennuksiin, niin sehän on vähän sama juttu toisin sanoen. Eli pitäydytään siihen vanhaan konservatiivisesti silloin.

Elina: Joo. Ja sehän aina sitten vaihtelee tietenkin ajassa ja paikassa, että mikä on sitä, mitä pidetään vanhana ja konservatiivisena.

Juhana: Aivan [naurahtaa].

Elina: Että millaisia asioita ne kommunikoi.

Juhana: Kyllä. Joo, näissäkin on hirveästi tulkintaeroja. Että totta kai, että tällä hetkellä, jos me ajatellaan, että ketkä sitä klassismia suosii, niin venäjällä kovasti, joka nyt on ehkä enemmän tai vähemmän diktatuuri, niin suositaan itse asiassa tällä hetkellä julkisessa rakentamisessa just tämmöistä Pietarin tämmöistä klassismia. Ja löytyy kyllä muistakin näistä autoritäärisistä valtioista just tämmöistä näin. Mutta sitten toisaalta sitä klassismia, että jos ajatellaan vaikka sodanjälkeisistä italialaisista arkkitehteistä, tämä joka todella monella tapaa ammentaa klassismista, niin vasemmistolainen Aldo Rossi. Niin tällä hetkellä olisi just muun muassa myytävänä Alessin designimperiumperheelle tehty Aldo Rossin suunnittelema omakotitalo, joku 7 miljoonaa pyyntihinta. Ja se on just semmosta Aldo Rossin klassismia. Mutta Aldo Rossin näkemys oli se, että ennen kuin marxilainen vallankumous toteutuu lopullisesti, niin täytyy käyttää tämmöistä väliajan arkkitehtuuria, ihan tämmöinen klassisoiva arkkitehtuuri sopii erinomaisesti. Ja totta kai Stalinhan on esimerkkinä myös tietenkin, että tämmöinen Stalinin ajan barokkiklassismi, mitä nämä kaikki rakennukset käytännössä on.

Elina: Niin eli moneen makuun ja moneen ideologiaan ne on solahtaneet aika sujuvasti.

Juhana: Kyllä. Näköjään selkeästi vaan yleensä ei enää nykymaailmassa autoritääriseen maailmaan. Verrattuna amerikkalaisiin, joille taas klassismi symboloi ennen kaikkea tasavaltalaista arkkitehtuuria.

Elina: Joo, kyllä. Demokraattisten instituutioiden auktoriteettia.

Juhana: Ja sitten ne kuitenkin näyttää kaikki samanlaiselta. Että on se Napoleonin empiretyyliä, tai on se sitten täsmälleen samanaikaista amerikkalaista Greek Revival -klassismia, niin ne näyttää hyvin samanlaiselta kummatkin. Mutta että ne lähtökohdat on vaan eril-

Elina: Kyllä. Ne on ladattu täyteen erilaisia merkityksiä.

Juhana: Kyllä, just näin.

Elina: Tästä me muuten muistaakseni puhuttiin vähän ihan kaikkien aikojen ensimmäisessä Parlatorio-jaksossa Samuli Simeliuksen kanssa.

Juhana: Okei, joo.

Elina: Niin, muistaakseni puhuttiin, pitää ehkä tsekata itsekkin.

Juhana: Mutta se on vinkki kaikille kuuntelijoille, että käy katsomassa sen ensimmäisen podcastin. Tai siis kuuntelemassa ensimmäisen podcastin.

Elina: Joo.

[tunnusmusiikkia]

Elina: No mutta hei, mä olin aikeissa kysyä vielä tuohon kurssiin liittyen tällaisen hyvin syväluotaavan kysymyksen, miksi antiikin kulttuurin ymmärtäminen on tärkeää tai relevanttia arkkitehtuurin opiskelijoille? Se aika lailla on tullut tästä meidän keskustelun pohjalta jo selväksi. Mutta näetkö sä, että arkkitehdin työssä arkkitehti voisi ihan käytännön tasolla ammentaa tästä ymmäryksestä?

Juhana: Tota, joo. Se on aina paha tietenkkin, että siinä täytyisi aina katsoa sen, että kun aikaa kuluu eteenpäin, ja onko näillä asioilla vaikutusta. Mun mielestä se on aika tärkeää oikeasti, että se on, että tämä, mä suhtaudun äärimmäisellä skeptisyydellä, kun puhuttiin vähän aikaa sitten wow-arkkitehteistä, ja tämmöisistä tähtiarkkitehteistä eli starchitects. Niin tämä katsaus antiikkiin osoittaa sen, että joku kuuluisan arkkitehti Rem Kolhaasin suunnittelema Seattlen kirjasto on aika vaatimaton verrattuna pyramidiin, jos ajatellaan pitkällä aikajaksolla asioita, joka on kuitenkin yksi maailman seitsemästä ihmeestä toki.

Elina: Se on wow-arkkitehtuuria.

Juhana: Se on wow-arkkitehtuuria. Niin täytyy aina muistuttaa, että pyörää ei koskaan keksitä arkkitehtuurissa uudelleen. Kaikki ammentaa jostain aikaisemmista asioista. Mutta sitten on näitä monia muita detaljeja. Että tiedän tällä hetkellä, että kurssilaisista, sieltä löytyy mahdollisesti yksi pieni roomalainen piazza, joka on ehkä se erittäin soveltaen siirretty Helsingin kaavoitukseen. Ja toisaalta löytyy erilaisia kestävän rakentamisen puolesta puhuvia ihmisiä, jotka korostaa kestäviä rakennustapoja. Voidaan aina käyttää Pantheonin esimerkkinä, eli yhtäjaksoisesti vajaat 2000 vuotta käytössä ollut rakennus, tilanteessa, jossa me tämän ekokatastrofin aikana edelleenkin oletetaan, että rakennuksen elinikä on 60 vuotta. Tämä antiikki itsessään elävänä esimerkkinä on hieno esimerkki siitä, että rakennuksella ei oikeasti parhaimmillaan ole elinikää, se on ikuinen. Sitä voidaan muokata ja soveltaa, ja vaihtaa käyttötarkoituksia ja kaikki tämmöiset näin. Mutta että tämä nykymaailma, jossa rakennettaisiin 40-60 vuotta kestäviä rakennuksia, jotka puretaan ja sitten rakennetaan taas uusi, meillä ei ole varaa enää tämmöiseen tällä hetkellä. Sen takia kaikki tämmöiset vanhat asiat on aina hyvä tuoda uudelleen esille, että katsokaa, Rooman keskusta, suurin osa käytössä olevasta asuinrakennuskannasta on useita satoja vuosia vanhoja. Jotkut asuinrakennukset on parhaimmillaan jopa 1000 vuotta vanhoja, kun katsoo noita, että miten ne on integroitu nämä esimerkiksi keskiaikaiset tornit nykyisiin kerrostaloihin, ja ties mitä muuta vastaavaa. Niin tähän on just se, mitä meidän pitäisi pyrkiä tälläkin hetkellä. Rakentaminen siis tuhlaa niin äärettömän määrän resursseja, ja sen hiilijalanjälki on niin järkyttävän suuri. Niin nämä on just tämmöisiä tärkeitä asioita. Josta päästään myös, varmaan yhteen meidän aiheista, on tietenkkin nämä symboliarvot. Monet kuulijat varmasti tietää Mussolinin ajan arkkitehtuurin, joka on hyvin klassisoivaa, ja jonka yksi tärkeimpiä esimerkkejä on EUR, Esposizione Universale di Roma, jota ei koskaan tietenkään tapahdu. Mutta nämä tämmöiset klassisoivat elementit, niin kuin tämä Colosseo Quadrato, tämä neliskanttinen kaari-ikkunoilla varustettu rakennus. Ja monissa maisissa tämmöiset rakennuksethan tuhoetaan, koska ne on diktatuurien tekemiä. Roomassa tämä kyseinen rakennus taitaa olla nykyään Fendin käsilaukkutehtaan pääkonttori.

Elina: Se on, tai oli ainakin.

Juhana: Mun mielestä se on aivan fantastinen idea. Tämä näin, että herran jestas, hyviä resursseja, hyvin rakennettuja rakennuksia, että on se mikä tahansa hirviövalta, joka sen on rakentanut, niin sä voit aina muuttaa sen käyttötarkoituksen ja pelastaa sen rakennuksen. Kun mä olen aina just sillä kannalla, että nämä kaikki pitäisi pelastaa, on se kuka tahansa hirviö, joka sen on rakentanut toisin sanoen.

Elina: Joo. Niin ja tavallaan antaa uusia merkityksiä.

Juhana: Just täsmälleen.

Elina: Uusien käyttötarkoitusten myötä uusia merkityksiä.

Juhana: Tämä on just mun mielestä hyvä esimerkki, jonka aina opiskelijoille kertoo, että jos on ongelmia jonkun hallinnon kanssa, niin älä pura sitä rakennusta, muuta sen käyttötarkoitus. Pantheon on just hyvä esimerkki siitä, että okei, että nyt meillä ei enää voi olla useiden jumaluuksien temppeliä, mutta muutetaan se kirkoksi. Ja näinhän sitten tehdään loppujen lopuksi, ettei tarvitse purkaa. Roomalaisethan on, itse kun on rakennussuojelun puolella myös hommissa eritavoin, niin roomalaiset, aina kun sanotaan että mutta rakennussuojeluhan on niin uusi keksintö, että minkä ihmeen takia meidän pitäisi suojella rakennuksia. Niin sitten mä aina huomautan, että ensimmäiset rakennussuojelulainsäädännöt on itse asiassa myös roomalaisten keksimiä. Eli just myöhäisantiikissa, kun tajutaan Rooman kaupungissa, että meillä ei ole enää varaa pitää yllä näitä rakennuksia, että niitä puretaan ja varastetaan kaikkia yksityiskohtia ja niin edespäin, niin tehdään lakeja, tehdään määräyksiä, jotka suojelee rakennuksia. Että tähän on myös roomalainen keksintö tämä rakennussuojelukin tässä vaiheessa.

Elina: Joo. Sä sanoit aikaisemmin, tai me sivuttiin sitä aihetta, että tähän antiikin arkkitehtuurin teemojen varioitiin usein liittyä just poliittisia tai ideologisia motiiveja. No tässä EURin ja Mussolinin tapauksessa se on aika semmoinen blatant, [naurahtaa] tai hyvin itsestään selvä. Ja ei ole piiloteltu, että Mussolini halusi luoda uuden Rooman. Nimenomaan sen Augustuksen ajan Rooman mieluuten. Mutta varmaan aika usein on vähän hienovaraisempaa sitten se viestien lähettäminen.

Juhana: Joo, se on mielenkiintoinen. Tämmöiset 30-luvun erilaiset diktatuurit, kun näitä arkkitehtuureita vertaa, niin verrattuna saksalaiseen, tämmöiseen natsiajan arkkitehtuuriin, nehän on kaikki tämmöisiä hyvin klassisoivia tietenkkin. Jonka huipentuma natsi-Saksassa on Germanian kaupunki, tämä kaupunkisuunnitelma, jossa on tämä Pantheon-kopio, jonka kupolin halkaisija olisi ollut 400 metriä. Aivan siis järkyttävän kokoinen laitos, hyvä etteivät päässeet rakentamaan sitä ja niin edespäin. Tiukkaa klassismia. Italiassa taas pidettiin sillä tavalla, että ne ei ollut niin tiukkoja, että sulla oli samaan aikaan tämmöistä (teranjin) [epäselvää] kaltaista esimerkiksi, tämmöistä hyvin modernismia. Johon tietenkkin alleviivattiin, että ne on Mussolinin rakennuksia, että sinne tehtiin näitä piirtokirjoituksia, jossa julistetaan, että ei ole tärkeää voittaa, on tärkeää taistella, ja kaikkia tämmöisiä. Erilaisissa koulurakennuksissahan on, siinä Viel Trasteveren eteläpuolella on just tämä tämmöinen koulurakennus, jossa on nämä kaikki liikuntatilat ja elokuvateatteri ja muuta vastaavaa. Niin hyvänä esimerkkinä näistä. Että italialaiset ei olleet niin tiukkoja tässä näin. Mutta että se asetelma oli kokonaisvaltaisempi, se, että missä natsit näki sen klassisoivan arkkitehtuurin pylviäitä, kupoleita ja niin edespäin, niin

sitten siinä italialaisessa fasismien arkkitehtuurissa, niin siinä oli hirveän moni, että ne todella tiesi, mistä ne puhui, koska ne halusi myös lanseerata uudelleen esimerkiksi mosaiikkitaiteen. Eli just tällainen, että roomalaisen antiikin kuuluisat kaikki mosaiikit, niin ne halusi esimerkiksi kokonaan elvyttää uudelleen tällaisien mosaiikkien tekemisen taidon. Ja se näkyy myös siellä EURissa toisin sanoen.

Elina: Joo.

Juhana: Että sieltähän löytyy joka paikasta erilaisia tällaisia fasismien tällaisia propagandamosaiikkeja ja kaikkea tällaista näin. Että se on sillä tavalla mielenkiintoisempi. Ja se ei ole niin ahdistava suoraan sanoen, kun se natsi-Saksan klassismi. Että se oli aika semmoista hyvin synkkää tavaraa. Että se on vähän semmoista ilottelevampaa [naurahtaa] fasismien arkkitehtuuria, ilottelevaa fasismia, jos voi ikinä sanoa tällä tavalla näin.

Elina: Ei mutta se on siis, se on ihan totta, että se myöskään, he eivät lähteneet tekemään mitään suoria kopioita antiikin rakennuksista.

Juhana: Ei.

Elina: Vaan siinä on se modernisoiva aspekti myöskin mukana.

Juhana: Kyllä. Ja sitten se on vielä sillä tavalla, että kun saksalaiset katsoi, että he pystyy tekemään teräsbetonista mitä tahansa, niin tähän italialaiseen fasismiinhan kuului tietenkin myös se, että omavaraisuus, joka on nyky maailmassa mahdoton hankkia minkään valtion. Mutta ne halusi eliminoida turhan teräksen ja kaiken tällaisen käyttämisen, niin ne otti uudelleen käyttöön sitten travertiinit ja kaikki tällaiset, perinteistä rakennustekniikkaa.

Elina: Paikalliset kivilaadut, joo.

Juhana: Että voisi vähentää riippuvuutta ulkovalloista. Että senkin takia se arkkitehtuuri on vähän erinäköistä aina.

Elina: Okei, joo. Paikallisia kivilaatuja on myös helppo sitten hyödyntää samantyyppisessä klassisovassa arkkitehtuurissa.

Juhana: Kyllä. Se on yllättäen, kun nuo travertiinikaivokset on suoraan siinä Rooman ulkopuolella Tivolissa, niin sieltähän kätevästi niitä saa. Suosittelen kaikille kuuntelijoille, että tehkää se retki sinne Hadrianuksen huvilaan Villa Adrianaan, tai katsomaan Villa d'Este, Tivolin siellä huipulla. Niin te näette siinä bussissa matkan varrella ne travertiinikaivokset, se on erittäin upea näky aina.

Elina: Ja hyvä itse asiassa, että tuli puheeksi Tivolin retki, koska siinä on kaksi kohdetta, jotka antiikin arkkitehtuuriin ja sen variaation kannalta on varmaan ehkä, kai siellä kaikkein kärkeä.

Juhana: On.

Elina: Eli keisari Hadrianuksen huvila-alue lähellä Tivolia. Ja sitten taas tämä renessanssivilla Villa d'Este siellä huipulla, kukkulan huipulla.

Juhana: Kyllä. Jonne on vielä kerätty kaikkia erilaisia taideteoksia sieltä edellisestä huvilasta.

Elina: Joo ja roudattu rakennusmateriaalia aivan härskisti.

Juhana: Kyllä, aivan näin. Ja sitten vielä, kun sä kysit näistä erilaisista antiikin ilmentymistä ja niin edespäin, niin se on itsessään jo, Villa Adriana, että kun sinne on yritetty sovittaa koko se roomalainen imperiumi Egyptiin ja muita myöten ja niin edespäin, niin se on just hieno esimerkki tällaisesta antiikin variaationista silloin.

Elina: Aivan huikea kokonaisuus.

Juhana: Kyllä.

Elina: Kannattaa käydä jos tilaisuus tarjoutuu.

Juhana: Kyllä. Tässä annetaan nyt hyviä matkavinkkejä kaikille kuulijoille.

Elina: Joo.

Juhana: Vielä mun täytyy korostaa se, että meillä on aina perinteenä opiskelijoiden kanssa, että kun me mennään samana päivänä itse asiassa Villa Adriana ja Villa d'Este, koska se menee jotenkin nyt niin loogisesti siinä, niin meillä on aina matkan varrella myös siinä, Tivolin keskustaa lähestyttäessä kun nousee ylös sitä vuorenrintettä, niin sieltä löytyy myös maailman hienoin huoltoasema, joka on semmoinen 50-luvun, tällaisesta betonilasiarkkitehtuuria. Mä nyt lisään sen siihen, ettei kaikki ole pelkästään [naurahtaa] antiikkia tässä näin.

Elina: No mutta tämä mun pitää laittaa omallekin listalle.

Juhana: Joo, mä näytän sulle kuvan vaikka tämän äänityksen jälkeen, niin tietää etsiä sen sieltä.

Elina: Joo. No joo, matkailumainos päättyy ja seuraava alkaa [naurua]. Koska mun piti itse asiassa kysyä, että mitkä on, siis kun te olette nyt käyneet tämän Grand Tour -kurssin, arkkitehtiotiskelijakurssin kanssa vaikka missä, teillä ei ole suinkaan aina joka kerta sama matkaohjelma ja itinerarium.

Juhana: Ei.

Elina: Vaan se on vähän vaihdellut. Ja se ei ole myöskään pelkästään Rooma, vaan olette olleet sekä Etelä- että Pohjois-Italiassa, eikö niin?

Juhana: Kyllä. Tällä hetkellä kun mä katson näitä karttoja vuodesta 2009 lähtien, niin me ollaan oikeastaan käyty joka ikisessä Italian kolkassa sitten kokonaisuudessaan. Jos esimerkkinä antaa, nyt johtuen pandemiasta, niin tämä viime kuukauden reissu Italiassa oli joulukuussa. Ja myös tällä hetkellä siis instituutin lehtori Pyy on osallistunut opetukseen tietenkin, niin kuin hyvin muistaa. Niin meillä oli sillä tavalla, että me lennettiin viimeksi Milanoon, ja käytiin sieltä käsin sitten Paviassa, Piacenzassa. Käytiin katsomaan näitä tällaisia roomalaisia colonia-kaupunkeja. Tämä on hirveän mielenkiintoinen aina, että kuinka se vaikuttaa, semmoinen roomalaisen linnaleirin se ruutukaava, joka on hyvin tuttu meille Suomessa, koska melkein joka ikisen suomalaisen alkuperäinen kaava on aina se ruutukaava.

Elina: Se tuntuu loogiselta, tuntuu tutulta.

Juhana: Se on tehokasta ja loogista toisin sanoen. Ja sieltä me jatkettiin sitten, oltiin kaksi yötä, mä en ikinä muista miten se piti lausua, pesaro vai peesaro vai miten se nyt oli, mutta kun se on antiikin pisarium, niin sitten se-

Elina: Peesaro. Voin olla väärässä.

Juhana: Joo, mä en enää muista, että missä se pitkä vokaali nyt sitten on. Oltiin siellä. Ja sitten Beneventossa, joka on tietenkin vielä vanhempi roomalainen kaupunki, upea paikka, mä suosittelen lämpimästi kaikille. Menee siis Napolista vielä etelään toisin sanoen. Ja sen jälkeen oltiin Napolissa, jossa tämä myös, ensimmäinen podcastin suorittanut Samuli Simelius ohjasti mun opiskelijat sitten Pompeijissa kokonaisen päivän. Ja käytiin kaikki Napolin kohteet. Ja sitten vasta tultiin Roomaan. Ja käytiin vielä siinä sivussa itse asiassa muutama yö Firenzessäkin. Että nämä on tällaisia hyviä, että tulee monta tuhatta kilometriä junassa vietettyä aikaa aina jokaisella kurssilla. Ja joissain kursseilla me on oltu Sisiliassa ja ihan eteläkärjessä ja hyvin pohjoisessa ja niin edespäin. Että se on joka kerta vähän vaihdellut. Ja yhden kerran ollaan itse asiassa jopa menty maata pitkin, näin kun yritetään vähentää hiilijalanjälkeä.

Elina: Niin ihan Suomesta asti?

Juhana: Joo, Suomesta. Että menty vaan laivalla Saksaan, ja sitten tultu 1800-luvun Grand turistien tavoin, niin valuttu sitten junalla koko Euroopan halki Roomaan sitten.

Elina: No mutta siinä varmasti maata pitkin matkustaessa vielä paremmin tietenkin hahmottuu ne etäisyydet.

Juhana: Aivan.

Elina: Ja se, että millainen tämä Euroopan verkko on ollut aikanaan. Roomalaisajalla, keskiajalla ja sitten myöhemmin uuden ajan alussa. Että jotenkin myöskin ymmärtää sen, että millaisia matkoja niitä rakennuselementtejä on raahattu ympäriinsä.

Juhana: [naurua] Tai kuinka vaikeaa Hannibalin on kuljettua elefantit Italiaan.

Elina: No se tietenkin, joo.

Juhana: Täsmälleen. Mutta että ottaen huomioon vielä, että sehän on hieno esimerkki, että nämä samat matkareitit, joita ollaan käytetty pohjois-eteläsuunnassa, niin ne on olleet täsmälleen samat antiikin aikana. Nykyään sieltä vaan löytyy rautatiet niistä samoista kohdista.

Elina: Joo. Onko näistä monista paikoista missä te olette käyneet, niin onko sulla sellaisia omia suosikkeja, missä juuri ehkä se antiikin arkkitehtuurin variointi tai jatkumo tai uudelleentulkinta, että missä se olisi oikein selvästi tullut esiin tai tehnyt vaikutuksen?

Juhana: Mulla olisi oikeastaan siis kaupunkikuvallisesti. Mä tässä meidän viime kurssilla laitoin näitä roomalaisia linnaleirejä, joista on myöhemmin tullut kaupunkeja, ja jatkaneet keskiajan läpi kaupunkeina, niin se ruutukaava on mun mielestä hirveän kiehtova. Kun se löytyy niin monesta italialaisesta kaupungista. Semmonen keskisen tai myöhäisen tasavallan ajan ruutukaava. Mutta sitten tällainen esimerkki näistä, mitkä on tällaisia omia suosikkeja, nyt me mennään taas toisin sanoen näihin [naurua] matkakohdemainoksiin. Mutta semmoinen hieno variaatio, semmoinen multikulturalismia, niin on todellakin, että Sisilia on tunnettu ensisijaisesti tietenkin näistä kreikkalaisista temppeleistään, roomalaisista huviloistaan. Että kyllä se Pohjois-Sisilia on, siis Palermo ja niin edespäin, niin tämä normanniarkkitehtuuri. Se on niin huikea...

Elina: Aivan huikea.

Juhana: ...yhdistelmä, että jos me ajatellaan siis nämä upeat, sulla on siis, sulla löytyy kaikki. Sulla löytyy se roomalainen vaikutus, sulla löytyy se myöhempi romaniikan vaikutus, joka ammentaa sitä roomalaista vaikutusta. Sulta löytyy se Bysantin vaikutus tietenkin, koska sehän kuului myös Bysantille, jotka taas ammentaa eritavalla sieltä roomalaisesta

vaikutuksesta. Ja sitten sulle tulee se islamin vaikutus, koska tietenkin siis Pohjois-Afrikasta vallattiin pitkäksi aikaa Sisiliia, niin sinne tuli kokonaan tämä oma Islamin arkkitehtuuri. Ja niin edespäin. Ja nämä kaikki yhdistyy semmoisella käsittämättömän upealla tavalla siinä normannien arkkitehtuurissa, jotka on itsessään tietenkin maahanmuuttajia. Koska ensiksi ne tulee Norjasta Normandiaan, ja sitten ne lähtee sieltä Normandiasta valloittaan Englannin, käy vähän ristiretkillä, valloittaa vähäksi aikaa pieniä palasia Pohjois-Afrikkaa. Ja valloittaa koko Etelä-Italian ja Sisilian tietenkin. Ja tuo sen arkkitehtuurin. Tähän löytyy siis myös, että jos sä meet vaikka Salernoon, tai sä meet muita näitä Etelä-Italian kohteita, niin sieltä löytyy iloisesti näitä tällaisia, aivan käsittämättömän upeaa normannien arkkitehtuuria. Se on mun mielestä semmoinen hieno esimerkki siitä, että kuinka varioidaan kaikki eri suunnista tulevat antiikin vaikutteet. Ja sitten siitä tulee semmoinen aivan käsittämättömän upea...

Elina: Hybridi.

Juhana: Joo, hybridi.

Elina: Mytologinen monsteri. [naurahtaa]

Juhana: Joo, kyllä.

Elina: Mutta siis ehdottomasti hyvässä mielessä. Tämä on mulle ollut myös silmiä avaava ja upea kokemus, kun on ollut Sisiliassa, ja sitten nähnyt ne Selinunten ja Agrigenton ja tällaiset tempelialueet, jotka on itsessään tietenkin upeita. Hyvin siis sellaista, mikä on silmälle jollain tavalla tuttua. Mutta sitten just tämä normannikirkkoarkkitehtuuri, niin on jotain ihan uutta ja ihan huikeeta.

Juhana: Kyllä. Ja sitten kun siitä selkeästi tunnistaa vielä ne kaikki erilaiset antiikin vaikutteet vielä siinä. Ja sitten vielä, kun se on kokonaan toisin kuin sitten taas samaan aikaan muuten romaniikkaa edustava arkkitehtuuri, niin sitten kun ne on vuorattu tällä siis käsittämättömän rikkaalla mosaiikkipinnalla sitten kaikki. Ja kaikki Vanhan testamentin kuvaukset, vaikka nyt jos ajattelee Monrealea esimerkiksi, niin sehän on hieno, että sulla on pelkästään se pohjapiirustus, että se lähtee liikkeelle se keskilaiva, tyypillistä romaniikkaa, kaaret on vähän erilaisia. Ja sitten toisaalta, kun tullaan sitten sinne alttaripäättyyn, niin sitten se onkin yhtäkkiä täysin bysanttilainen. Ja sitten ennen kaikkea nämä tällaiset islamin vaikutukset, just nämä kattorakenteet, alakatot, kaikki nämä kattokoristeet ja niin edespäin. Aivan uskomaton siis kokoonpano.

Elina: Monrealen katedraali on kyllä siis yksi vaikuttavimpia kokemuksia, varmaan aika ainutlaatuinen tietyllä tapaa.

Juhana: On. Että kaikille kuulijoille ehdottomasti, käykää ihmeessä, se kannattaa mennä kyllä.

Elina: Mutta tuo oli siis myöskin kiinnostava pointti, kun sä puhuit siitä ruutukaavasta ja kaupunkikuvasta. Että tietenkin nyt itsekkin havaitsen, tai muistan tässä sen, että eihän arkkitehtuuri oli pelkästään siis rakennuksia, vaan myös sitä kokonaisuutta, kaupunkisuunnittelua, tätä.

Juhana: Aivan.

Elina: Että niistäkin varmaan tuolla reissulla on nähnyt aika erilaisia variaatioita.

Juhana: Kyllä. Mutta että sitten se yhtäkkiä se ruutukaava pistää sieltä vaan esiin aina. Että kyllä se on siis tämä, nyt kuulijoille on varmaan hyvä selvittää, että sehän on niin kuin se ruutukaava, mutta sulla on siis se decumanus ja cardo. Eli siis pohjois-eteläsuunnassa menevä yksi pääkatu, ja itä-länsisuunnassa menevä toinen pääkatu, joka ideaalitalanteessa jakaa kaupungin neljään lohkoksi. Ja näiden risteyksessä on se forum, josta löytyy nämä tärkeimmät julkiset rakennukset. Löytyy ympäri Italiaa. Löytyy myös ympäri Eurooppaa, missä roomalaista vaikutusta on ollut. Ja se nyt on vaan niin fiksu tapa jakaa tontteja, se ruutukaava, että se syntyy vähän niin kuin itsestään monissa muissakin paikoissa sen jälkeen. Mutta mun on pakko, tällainen taas hauska kuriositeetti lisätä siihen, tätä ei ole hirvittävästi tutkittu, nyt mä, kauhistus sentään, mä unohdin arkkitehdin nimen. Erittäin tärkeä Helsingin ja pääkaupunkiseudun kaavoittaja 1960-luvulla. Hitto vieköön, mä olen unohtanut sen nimen. Mutta kaavoittanut useita Helsingin lähiöitä. Että jos käytekös Myllypurossa, pääsee kätevästi Helsingissä metrolla, niin se 60-luvun Myllypuron kaava, että jos sen katsoo tarkemmin, niin tämä arkkitehti, joka matkusti mielellään Pohjois-Afrikassa ja Italiassa erityisesti paljon, niin sieltä löytyy decumanus cardo ja se on kokonaan tehty [naurahtaa] semmoinen roomalainen linnaleirikaupunki. Joka on toteutettu sitten 60-luvun elementtitekniikalla sitten tietenkin ne kaikki kerrostalot, jotka ei ole siis umpikortteleita, vaan tonteilla ne talot on sitten vähän miten menee. Mutta siellä on todella siis, täsmälleen pohjois-eteläsuunnassa oleva pääkatu, ja toinen pääkatu etelä-itäsuunnassa. Ja keskellä on niin kutsutusti forum, josta löytyy se kirkko, Myllypuron kirkko. Niin tämä on, tästä ei ole kukaan kirjoittanut, mä ajattelin, että täytyy jossain vaiheessa kirjoittaa tällainen artikkeli ja esittää tällainen arvaus, että näinhän se on, että vähän semmoinen arkkitehtivitsikin tietenkin. Mutta käykää ihmeessä katsomassa, että sehän näyttää melkein siltä, kartasta katsottuna tarkemmin, niin näyttää melkein siltä, että herran jestas, ovatko roomalaiset aikoinaan perustaneet kolonian Suomeen [naurahtaa].

Elina: Tämä on siis oikeasti ihmeellistä, että miten muka tutuista paikoista oppii aina uutta. Että en olisi odottanut Myllypurota tätä.

Juhana: Joo, katoppa seuraavan kerran kartasta, että sieltä se löytyy vaan sitten. Sehän on muuten tällainen hieno ratkaisu, että sehän on hyvin pitkälle auton kaupunginosa, että siellä kiertää semmoinen kehätie sitten siellä, missä autot kulkee. Ja muuten se on, nämä on siis kävelykatuja nämä pääcardo ja...

Elina: Decumanus.

Juhana: ...decumanus on kävelykatuja sinänsä tässä. Mutta kyllä se erottuu siitä kartasta hienosti silloin.

[tunnusmusiikkia]

Elina: Mitä mieltä sä olet Helsingin uusklassisesta keskustasta?

Juhana: Sehän on yksi hienoimpia kokonaisuuksia koko maailmassa.

Elina: Tätä pitää nyt addressata, koska varmaan monella tuli se ensimmäinen mieleen, kun puhutaan tosiaan antiikin arkkitehtuurin varioinnista. Ehkä Suomikontekstissa, niin se on tuttu useimmille.

Juhana: Kyllä. Ja tähän on mielenkiintoista, että kun sehän on käytännössä yhden arkkitehdin suunnittelema. Eli meidän kuuluisa Engel, eli helsinkiläinen arkkitehti, joka nyt oli oikeasti preussilainen arkkitehti tietenkin sitten. Mutta kun siinä on niin monta erilaista variaatiota niistä, että kaikki varmaan muistaa sen, että valtioneuvostossa löytyy korinttilainen järjestelmä ja yliopiston päärakennuksessa on vastaavasti joonialainen. Ja sitten meillä löytyy tämä, tietenkin tuomiokirkko. Ja sehän on taas antiikin uudelleentulkinnan uudelleentulkinnan uudelleentulkinta, koska sehän on selvästi tämmöinen palladiaaninen rakennus. Eli kuuluisa Palladion Villa Rotonda Venetossa 1500-luvulta, joka toistuu ympäri länsimaat, erilaisia miljoonia kopioita. Ja tämä on nyt erillä tavalla yksi kopio niistä. Miksi se on kopio, on tietenkin sen takia, että Palladio on ensimmäinen, joka tekee täydellisen keskeisrakennuksen, jossa on tämmöiset kolmiopylväspäädty neljään eri suuntaan. Että siellä on täysin tasa-arvoiset julkisivut toisin sanoen. Eli tämä on nyt sitten Engelin tulkinta Palladiosta, ja Palladion vastaavasti, oli oma tulkinta antiikista siinä vaiheessa. Että näin nämä asiat kiertää. Että tämän takia näitä asioita on hyvä tuoda aina opiskelijoille. Että ei mitenkään masentaakseen niitä, että ette te nyt koskaan mitään uutta tule keksimään, kun kaikki on jo tehty. Mutta on enemmänkin siltä, että katsokaa kuinka hienolla tavalla voidaan varioida monia asioita, ettei tarvitse nyt antiikkia varioida, voi varioida ihan mitä tahansa. Mutta että sieltä löytyy aina, että ihmisen käyttäytyminen rakennetussa ympäristössä on aina hyvä, minkä korostaa myös opiskelijoille, on se, että kun mennään katsomaan näitä antiikin domuksia esimerkiksi, toki ne on yläluokan asuntoja ja niin edespäin, mutta tämä domus on esimerkiksi just semmoinen esimerkki, että jos sä nyt ajattelet, että no, niillä oli ehkä juokseva vesi parhaimmillaan joissain tapauksissa, ja löytyy sisävessaa ja niin edespäin. Ja keskuslämmitystäkin löytyy joissain tapauksissa. Niin jos sä nyt vaan laitat siihen normaalit tuplalaselementit ja niin edespäin, niin tuommoisessa voisi nykypäivänäkin asua.

Elina: Niin.

Juhana: Eli asuminen esimerkkinä siitä, että se on niin yksinkertainen asia monella tapaa, että itse asiassa se asuminen ei hirveästi muutu vuosituhansien aikana. Ja toisaalta tämä domus, mä ajattelen, että nyt kun kerran tultiin siihen, kun mä olen itse tässä professori Kaius Tuoren Space Law -projektissa, jossa käydään läpi näitä republikanismia ja niin edespäin. Ja aiemmin mainittu Samuli Simelius käsitellyt aikaisemmin väitöskirjassaan siis toki domuksia. Ja itsekin käsitellyt näitä domuksia. Niin täytyy muistuttaa siinä, että nämä uudelleen löydetyt, 1700-luvulla löydetyt antiikin roomalaiset domukset, niin nehan on olleet seuraavat 300 vuotta hitti. Eli ensiksi rakennettiin jopa suoria kopioita niistä antiikin domuksista. Ja sitten toisaalta, kaikki tämmöinen, ajatelkaa nyt sodanjälkeistä 60- ja 70-luvun rivitaloarkkitehtuuria ja niin edespäin, mä olen itse syntynyt atriumtalossa. Nämä on siis kaikki semmoisia, että samoin tämä kaavoittaja, josta mä puhuin Myllypuron kohdalla, niin sekin suunnitteli näitä tämmöisiä atriumtaloja toisin sanoen. Kaikki on aina ihastuneet niihin atriumtaloihin. Että sulla on se atrium ja peristyyli, ja koko Suomi on täynnä just variaatioita just tästä roomalaisesta domuksesta hirveen monella tapaa. Mä olen itsekin suunnitellut yhden sellaisen itse asiassa. [naurahtaa]

Elina: Okei. Mutta se on jotenkin ihana ajatus tavallaan, että sitä voi tehdä, sopeuttaa myös aivan erilaisiin ilmasto-olosuhteisiin.

Juhana: Joo, kyllä. Se on vähän haasteellista sen kannalta tietenkin nykyään, että se ulkovaippa on niin suuri, niin menee vähän enemmän rahaa ja energiaa lämmitykseen toki siinä vaiheessa. Mutta monet asiat voi ratkaistaärkevillä tavoilla. Mutta mä suosittelen, että kun kävelette suomalaisissa lähiöissä, niin näitä tämmöisiä atriumtaloja löytyy vähän joka nurkasta, just 60- ja 70-luvun arkkitehtuuria. Niin siinä on, se tiedetään jo ennestään, että ne oli kaikki innokkaita Italia-faneja, ja nämä kaikki kävi, suomalaiset arkkitehdit kävi Pompeijissa jo 1800-luvun puolivälistä lähtien. Eli nämä on tuttuja paikkoja.

Elina: Hyvä, että sä nostit tuon esiin. Koska tästähän me nyt myös nähdään se, että se antiikin perinnevariointi arkkitehtuurissa, se ei ole jotain sellaista, joka jäisi tuonne varhaismodernille ajalle tai 1800-luvun uusklassismiin. Tai että se ei jää sinne, vaan se jatkuu ja se muuttuu.

Juhana: Erittäin hyvä pointti. Ja mulla tuli heti mieleen tuosta, että se on myös hyvä lisätä, että se antiikin variointi ja ne antiikin vaikutteet, niin se ei ole todellakaan niitä pylväitä ja kapiteeleja pelkästään. Tämä on huomattavasti monimutkaisempi asia. Että niitä vaikutteita voi ottaa niin monesta asiasta. Niin kuin just nämä domukset, jossa niitä pylväitä juuri koskaan ei ollutkaan, mikäli sulla ei ollut varaa siihen peristyyliin esimerkiksi, että siinä vaiheessa.

Elina: Kyllä.

Juhana: Niin tämmöinen sisäpihojen ympärille keskittyvä, sisäänpäin kääntynyt arkkitehtuuri, niin se on just yksi semmoinen, joka voidaan hyvin monelta osin johtaa suoraan sinne Pompeijin löytämiseen 1700-luvulla. Kuinka arkkitehdit alkaa rampata siellä. Ne katsoo, että tähän on aika kiva juttu oikeasti, että mekin halutaan tehdä tämmöinen näin.

Elina: Se on oikein kiinnostava. Että nämä on paljon abstraktimmalla tasolla, usein tämä vaikutteiden hakeminen. Että esimerkiksi just se suhde yksityisen ja julkisen tilan väliseen rajanvetoon. Tai sitten tällaiset, kun kyllähän antiikin arkkitehtuurissa ajateltiin, ei pelkästään sitä esteettisyyttä, vaan ymmärtääkseni myös joskus näitä tämmöisiä terveysvaikutuksia. Että valon ja ilman vapaa virtaaminen ja äänimaisemien luominen just siellä peristyyli-pihassa esimerkiksi. Niin kyllähän tällaisia elementtejä, en tiedä onko ne, ei ne välttämättä ole suoraa vaikutteitten ottamista, mutta tällaisiahan on hyvin modernissakin arkkitehtuurissa.

Juhana: On, joo totta kai. Ja siis tähän on kokonaisuudessaan, tuo on erittäin hyvä huomio, mä ajattelin just, että minkälainen se, nythän tästä tehdään tutkimusta, että on se sitten antiikin hajumaailma tai on se antiikin äänimaailmat, minkälainen se äänimaailma on. Varmaan helkkarin kova meteli kyllä, että jos sulla on ne semmoiset erittäin epämukavat tiet, ja rattaat kulkee siellä, niin meteli on varmasti ollut kova toisin sanoen.

Elina: Tästä on muuten Laura Nissin käynyt Parlatoriossa puhumassa.

Juhana: Kyllä. Okei, niin olikin joo. Laura tutkii just tätä antiikin hajuja toisin sanoen nyt sitten, ja kaikkea tämmöistä. Että kun nämä on tärkeitä aistit oikeasti. Että jos ajattelee, hajuai스티han on ihmisen kaikista paras muisti. Hajumuistihan on kaikista korkeimmalla tasolla, tai tehokkain muistilaji toisin sanoen.

Elina: Joo, olen kuullut näin sanottavan. Ja siis kyllähän sen kokemuksestakin tavallaan tietää, että se menee tosi syvälle se hajumuisti. Mutta siis nämä on myös sellaisia, että näihin aistikokemuksiin arkkitehtonisilla ratkaisuilla pystytään vaikuttamaan. Ja sen on tienneet jo roomalaiset.

Juhana: Kyllä. Ja tuo, niin kuin sä just sanoit, niin se on nykyään erilaisilla somepalstoilla ja muuta, niin siteerataan aina kyllästymiseen asti Vitruviusta. Ja Vitruviushan käsittelee hirvittävästi näitä asioita, että mitkä on terveelliset ilmansuunnat, pitää varoa pohjoisia tuulia, ja sitten toisaalta eteläiset tuulet saattaa olla liian kuumia. Jos nyt ajattelee Italiassa vaikka sirocco tai jotain näitä muita tämmöisiä lämpimiä, kosteita hiekkatuulia. Ja kaikki tämmöiset näin. Niin se on ennen kaikkea sen Vitruviuksen kautta, niin se on siis luettu kuitenkin aktiivisesti nykypäivään asti. Yleensä vaan ihmiset, jotka kommentoi Vitruviusta, niin mä aina epäilen, että onko ne nyt oikeasti lukeneet sitä. Me nimittäin tällä kurssilla, Suomen Rooman-instituutin Grand Tour Antiikin vaikutus länsimaisessa arkkitehtuuri -kurssissa, niin kurssilaisethan lukee itse asiassa monelta osin sen Vitruviuksen läpi. Niin sitten sitä voi ihan oikeastikin siteerata, eikä puhua vaan niitä Vitruvius-meemejä tai [naurahtaa].

Elina: Vitruvius quoteja internetistä. [naurahtaa]

Juhana: Joo, täsmälleen. Koska se on parempi aina kuitenkin oikeasti lukea se siinä vaiheessa. Mutta se on just tämä, mitä sä sanoit, eli nämä erilaiset tämmöiset muut aistimukset ja niin edespäin, niin nehan on olleet tämmöisissä arkkitehtuurikeskusteluissa myös osittain just Vitruviuksen takia, ja hänen kauttaan myös. Eli on katsottu, että ahaa, se on, ehkä se mikä Vitruviukselta ei enää ole hirveästi arkkitehtien keskustelussa, on tietenkään nämä erilaiset piirityskoneet ja erilaiset katapultit ja skorpiot ja muut vastaavat tämmöiset, kenttätykistöön verrattavissa olevat asiat.

Elina: Ne ei tule vakiovarusteina talopakettissa.

Juhana: Joo, ei. Eikä varsinaisesti myöskään, myös linnoitustekniikat ja niin edespäin.

Elina: Mutta siis joo. Just tällainen valon liikkuminen, ilman kiertäminen, tiettyjen värien harmonia ja sen silmää hyväilevä vaikutus, kaikki tällainen.

Juhana: Kyllä. Ja tähän on, just niin kuin sä sanoitkin, itse asiassa tuo oli hienoa, että sä nostit noi värit esille. Koska tämä, minkä yrittää aina opiskelijoille selventää, ja nyt on tällä hetkellä, yksikin instituutin opiskelijoista on kirjoittamassa itse asiassa aiheeseen liittyen, eli tämä valkoinen antiikki. Eli jos ajatellaan, että meillä on edelleenkin se käsitys siitä, että se antiikki on, niin kuin Aku Ankassa on, että se on aina valkoista pylväsarkkitehtuuria. Ja meidän ollaan siis tiedetty jo 1700-luvulta, mahdollisesti jo 1500-luvulta lähtien, että sehan nyt oli todella räikeän väristä toisin sanoen.

Elina: Niin niitä värejähän kuoriutuu sieltä ihan.

Juhana: Kyllä, joo, että sieltä tulee todella. Ja Pompeijin myötä viimeistään, niin yhtäkkiä kirkkaaksi maalattuja huoneita ja kaikkea tämmöistä. Ja yhtäkkiä myöhemmin tajutaan, ettei ne patsaat olleetkaan valkoista marmorista vaan maalattu. Tämä yritetään teroittaa opiskelijoille mieleen. Sehän aiheutti myös 1800-luvulla, jos me ajatellaan Helsingin keskustassa vaikka Säätytaloa, niin sitten yhtäkkiä katsottiin, että antiikki ei olekaan valkoista, että se on hyvin värikästä. Ja sen takia meillä on Säätytalo myös tämmöinen värikkäämpi..

Elina: Ahaa, okei.

Juhana: ..tulkinta antiikin arkkitehtuurista toisin sanoen. Mutta sitten se taas katoaa jotenkin sen jälkeen, jos me ajatellaan tämmöistä, just tämä natsit, italialaiset fasistit.

Elina: Ne ammentaa siitä winckelmannilaisesta valkoisuudesta.

Juhana: No se on just täsmälleen, ne ammentaa siitä winckelmannilaisesta valkoisuudesta. Että onko se poliittinen valinta vai ei, vaikea sanoa. Mutta tämä on just hyvä, että sä otit nämä värit esille sillä tavalla, että samalla tavalla, niin

kuin että yhtäkkiä jossain arkkitehtuurissa se antiikki tulkitaan valkoiseksi, ja yhtäkkiä se taas tulkitaan värilliseksi, ja sitten se taas tulkitaan valkoiseksi ja niin edespäin. Eli siis kaikkia tällaisia erilaisten määritelmien ja tulkintojen kerroksellisuutta, kuinka se sitten jollain tavalla aaltoilee ja vaihtelee vähän päästä toiseen koko ajan sitten.

Elina: Kyllä, se on tosi hyvä pointti. Antiikki syntyy meidän tulkinnoissamme.

Juhana: Kyllä, just näin. Ja tässä tapauksessa, tähän podcastiin liittyen, niin arkkitehtien tulkinnoissa sitten vielä.

Elina: Niin, just näin. Mulla on loppukaneetti, loppukysymys vielä.

Juhana: Joo.

Elina: Onko sulla omaa suosikkia roomalaisista antiikin aikaisista rakennuksista?

Juhana: Mun täytyy pitäytyä siihen, että se oma suosikki olemassa olevista antiikin rakennuksista, niin mä nyt sanon sen vielä, ja yritän vakuuttaa kaikille kuulijoille, että kyllä se on itse asiassa Hagia Sofia, on edelleenkin se.

Elina: Niin no joo, senhän sä jo mainitsit.

Juhana: Joo. Se on se Hagia Sofia mun mielestä. Että se on kyllä ehkä länsimaisen kulttuurin hienompia arkkitehtonisia saavutuksia, joka on antiikin arkkitehtuuria siinä missä mikä tahansa muukin antiikin arkkitehtuuri.

Elina: Ja siinä just se moninaiset käyttötarkoitukset. Käyttötarkoituksen muuttuminen.

Juhana: Joo, voi olla museo, moskeija, mikä tahansa, että se vaan vaihtuu sitten edestakaisin, niin sehän on hyvä esimerkki.

Elina: Miten sä itse käyttäisit Hagia Sofiaa inspiraationa, jos sä piirtäisit jotain uutta?

Juhana: [naurahtaa] Mun täytyy sanoa, että aina, että nyt ei ole vähään aikaan suunnitellut mitään rakennuksia, että mä olen vähän tällainen 90 asteen kulman arkkitehti, että ajattelee käytännön roomalaisesti, että pitää säästää asiakkaiden rahoja ettei tehdä turhia kaaria, kun ne tulee kuitenkin niin hirveän kalliiksi. Mä en ehkä niinkään Hagia Sofiaa, mä soveltaisin ehkä enemmänkin sitä domusta. Koska se on jotenkin mun suosikkirakennukseni myös. Se on monilla suomalaisilla antiikin tutkijoilla myös semmoinen, aina palataan niihin domuksiin. Ja sillä on pitkä historia suomalaisessakin tutkimuksessa, jo Paavo Castrénista lähtien toisin sanoen. Että mä ehkä kuitenkin varioisin sitä domusta edelleenkin. Että mä olen suuri sisäpihojen ystävä.

Elina: No niin, hyvä. Se on toteuttavissa oleva.

Juhana: Se on helposti toteuttavissa oleva. Että tämä erittäin monimutkainen Hagia Sofian holvaustekniikat ja muut vastaavat, jotka tekee siitä niin upean rakennuksen...

Elina: Vähän suuruudenhullu.

Juhana: ...niin olisihan se mukavaa, että olisi rahaa paljon käytössä, mutta tyydytään nyt siihen Hagia Sofiaan.

Elina: Niin ja menee muuten sellaiseksi Villa d'Este -tyyppiseksi projektiksi. [naurahduksia]

Juhana: Kyllä. Ajaa asiakkaat konkurssiin. Monet rikkaat ihmisethän on menneet konkurssiin just arkkitehtien takia, että on olleet liian huikentelevia suunnitelmia silloin.

Elina: Joo. Niin mulla itsellä on pitkäaikainen haave, että saisi johonkin kattoon Santa Maria sopra Minervan sinisen katon ja tähtikuviot, se olisi aivan ihana.

Juhana: Joo, sehän on semmoinen hieno. Sehän on 1800-luvulta sekä kai. Jos sä menet Turkuun, Turun tuomiokirkko, nämähän on näitä 1800-luvun tällaisia Viollet-le-Duc, ranskalainen arkkitehti, joka restauroi suuren osan ranskalaisia keskiaikaisia rakennuksia, ja tekee näitä omia keskiaikafantasioitaan. Niin sehän on semmoinen Viollet-le-Duc-henkinen, just tällainen, että on sininen pohja ja kultaiset tähdet, niin sehän on tällainen hieno-

Elina: Paljon varioitu myös.

Juhana: Kyllä. Ei sulle sattumoisin saisi myytyä vaikka jotain domushenkistä kesämökkiä tai muuta vastaavaa, että mä voin kyllä suunnitella sen helposti, halvalla.

Elina: Katsotaan, [naurahtaa] niin jos budjetti paranee jossain vaiheessa, niin katsotaan. Kiitos Juhana tosi paljon tästä keskustelusta.

Juhana: Kiitoksia itsellesi.

Elina: Huikean mielenkiintoista, toivottavasti kuulijat sai tästä irti myös, ja varmasti sai irti paljonkin.

Juhana: Ja muistakaa meidän matkavinkit myös kaikki, jotka kuunteli. Jos ette ole käyneet, niin käykää ihmeessä.

Elina: Kyllä, menkää Roomaan, menkää Italiaan ja menkää ympäri Eurooppaa nyt tämän keskustelun pohjalta.

[tunnusmusiikkia]

Elina: Tämä oli Suomen Rooman-instituutin Parlatorio-podcast, ja sitä pääset kuuntelemaan Spotifyssa ja muissa yleisimmissä podcastpalveluissa.

[tunnusmusiikkia]